

Економічна ефективність деревообробної діяльності: аналітичні аспекти

Голик В.Р.

аспірант

Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

У сучасних умовах ринкової економіки діяльність підприємств ґрунтується на ефективності їх функціонування. Економічна ефективність діяльності підприємства є запорукою фінансової привабливості для зовнішніх інвесторів, контрагентів, а також власників компанії. Тому оцінка економічної ефективності діяльності підприємства набуває вагомого значення. У статті запропоновано сукупність аналітичних показників, визначено економічне трактування та напрями використання результатів для ухвалення управлінських рішень. Аналітичні показники згруповані у загальні (аналіз продуктивності праці, використання основних засобів, оборотних засобів, рентабельності); специфічні (аналіз продуктивності із пропуску сировини, з розпилювання сировини, виробництва пиломатеріалів, відходів, виробництва). Виділено такі типи ефективних управлінських рішень у деревообробній діяльності: організаційний, економічний, соціальна, правова, технологічна, екологічна ефективність управлінських рішень, що забезпечить масив аналітичних даних для оцінки ефективності діяльності та ухвалення рішень щодо подальшого розвитку підприємств.

Ключові слова: ефективність, економічна ефективність, управління, аналіз, рентабельність, деревообробна діяльність.

Голик В.Р. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: АНАЛИТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

В современных условиях рыночной экономики деятельность предприятий основывается на эффективности их функционирования. Экономическая эффективность деятельности предприятия является залогом финансовой привлекательности для внешних инвесторов, контрагентов, а также владельцев компании. Поэтому оценка экономической эффективности деятельности предприятия приобретает большого значения. В статье предложена совокупность аналитических показателей, определена экономическая трактовка и направления использования результатов для принятия управленческих решений. Аналитические показатели сгруппированы в общие (анализ производительности труда, использования основных средств, оборотных средств, рентабельности); специфические (анализ производительности по пропуску сырья, по распиливанию сырья, производства пиломатериалов, отходов, производства). Выделены типы эффективных управленческих решений в деревообрабатывающей деятельности: организационная, экономическая, социальная, правовая, технологическая, экологическая эффективность управленческих решений, которая обеспечит массив аналитических данных для оценки эффективности деятельности и принятия решений относительно дальнейшего развития предприятий.

Ключевые слова: эффективность, экономическая эффективность, управление, анализ, рентабельность, деревообрабатывающая деятельность.

Holyk V.R ECONOMIC EFFICIENCY of WOODWORKING ACTIVITY: ANALYTICAL ASPECTS

In the modern terms of market economy activity of enterprises, foremost, is base on efficiency of their functioning. Economic efficiency of activity of enterprise is the mortgage of financial attractiveness for external investors, contractors, and also proprietors of company. In this connection the estimation of economic efficiency of activity of enterprise acquires an important value. Totality of analytical indexes offers in the article, their economic interpretation and directions of drawing on results are certain for the acceptance of administrative decisions. Analytical indexes are grouped on: general (analysis of the labour, use of the fixed assets, turnover means, profitability productivity); specific (analysis the productivity on admission of raw material, production of saw-timbers, wastes, production). The types of effective administrative decisions are distinguished in woodworking activity: organizational, economic, social, legal, technological, ecological efficiency of administrative decisions, that will provide the array of analytical data for the estimation of efficiency of activity and making decision of relatively further development of enterprises.

Keywords: efficiency, economical efficiency, management, analysis, profitability, woodworking activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасне деревообробне господарство є складною багатокомпонентною системою, управління якої спрямоване на вирішення проблем оптимального використання лісових, трудових і матеріально-технічних ресурсів із метою підвищення ефективності виробництва.

Значній частці українських підприємств деревообробної діяльності притаманні такі тенденції, як збитковість, дефіцит фінансових ресурсів, низький рівень ефективності використання оборотного капіталу, висока кредиторська заборгованість. Це потребує комплексного підходу щодо оцінки ефективності діяльності підприємства, використання якої дозволить врахувати вплив на її величину найбільш вагомих чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оцінки ефективності діяльності підприємства є предметом дискусії багатьох науковців. Серед наукових праць слід відмітити напрацювання таких науковців, як А.Ф. Аксененко [2], С.В. Бойда [3], М.А. Горбатьок [4], І.Г. Гурняк [5], Й.Я. Даньків [6], Б.В. Книшева [7], А.М. Лисичко [8], В.К. Макарович [6], А.О. Похильченко [9], Г.В. Савицька [10], Х.Р. Хомик [11], Г.С. Шевченко [5], Н.П. Яворська [13] та ін. Ураховуючи напрацювання українських і зарубіжних фахівців з оцінки ефективності діяльності підприємства, слід констатувати, що аналітичне забезпечення, яке пов'язане з формуванням прозорої і доступної бази важливої інформації для оцінки ефективності діяльності підприємств деревообробної галузі, не знайшли однозначного вирішення і потребують більш детального дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження аналітичних аспектів оцінки економічної ефективності деревообробної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зарубіжний та вітчизняний досвід оцінки ефективності багатий на різноманітні підходи та концепції, що сформувались у процесі тривалого еволюційного розвитку економічної науки та вирізняються методами, принципами, функціями та інструментами. Різноманітність підходів пов'язана з особливостями розвитку суспільства, формуванням економічних відносин та новими вимогами до управління.

У багатьох галузях науки під ефектом розуміється очікуваний результат будь-якого цілеспрямованого процесу. Основний результат

виробництва – це продукція із заданими споживчими властивостями.

Уперше поняття ефективності було внесено в економічну науку Емерсоном. Ефективність, на його думку, – це «максимально вигідне співвідношення між сукупними витратами й економічними результатами» [12].

Оцінка економічної ефективності дозволяє зрозуміти те, якою ціною підприємство отримало ефект. Категорія ефективності є складною і багатоплановою, яка налічує соціальні аспекти, тому визначити всі її сторони одним показником неможливо. Для проведення якісного аналізу економічної ефективності необхідна наявність цілої системи показників, які б дозволили повноцінно показати всі сторони діяльності підприємства. Узагальнювальні показники ефективності діяльності підприємства визначаються зіставленням обсягу всіх коштів підприємства і сукупного результату його діяльності.

У цьому дослідженні нами сконцентрована увага на специфіці діяльності деревообробних підприємств. У сучасних умовах для вирішення чинних проблем у деревообробній галузі підвищена увага приділяється заходам загальноекономічного характеру без належного врахування специфіки.

Деревообробна промисловість передбачає об'єднання групи підприємств, які здійснюють механічне і частково хіміко-механічне оброблення і перероблення деревини.

Для оцінки ефективності деревообробної діяльності пропонуємо використовувати такі показники (табл.1):

Рівень економічної ефективності в деревообробній діяльності залежить від різноманіття взаємопов'язаних факторів. Аналіз загальної ефективності деревообробної діяльності є прерогативою вищої управлінської ланки і пов'язаний із визначенням ціни продукту, розміру партії закупівель сировини або поставок продукції, заміни обладнання або технології. Інші рішення також мають пройти оцінку з точки зору загального успіху фірми, характеру її економічного зростання і ефективності.

Уважаємо, що в оцінці ефективності діяльності деревообробного підприємства важливим є розрахунок показника економіко-технологічного рівня технології (за його допомогою можна не тільки оцінити поточний рівень розвитку підприємства та її ефективність, але і спрогнозувати подальший розвиток компанії, а також виробити оптимальну стратегію розвитку).

Показники економічної ефективності деревообробної діяльності

Показник	Економічне трактування
Загальні	
Продуктивність праці	
Виробіток	Відображає кількість продукції, виробленої за одиницю робочого часу.
Трудомісткість	Величина, обернена продуктивності праці, що характеризує витрати праці на виробництво одиниці продукції
Показники використання основних засобів	
Фондовіддача	Відображає кількість виробленої продукції в розрахунку на 1 грн. основних засобів
Фондомісткість	Відображає вартість основних засобів у розрахунку на 1 грн. реалізованої продукції.
Фондоозброєність	Характеризує оснащеність працівників підприємства основними засобами
Коефіцієнт інтенсивності використання обладнання	Характеризує ефективність використання обладнання.
Показники використання оборотних коштів	
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Показує те, скільки оборотів здійснили оборотні кошти за аналізований період
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	Характеризує суму оборотних коштів, що припадають на 1 грн. виручки від реалізації.
Тривалість одного обороту	Показує те, за який термін підприємству повертаються його оборотні кошти у вигляді виручки від реалізації продукції.
Матеріаломісткість продукції	Характеризує сумарні витрати всіх матеріальних ресурсів на виробництво одиниці продукції.
Показники рентабельності	
Рентабельність продажів	Характеризує прибутковість виробничої діяльності підприємства за певний період часу
Рентабельність майна підприємства	Показує те, який прибуток отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в активи
Специфічні	
Коефіцієнт ефективності пилорамо-змін	Ефективною пилорамо-змінною називається робота однієї ефективної рами протягом однієї зміни.
Продуктивність по пропуску сировини	Кількість сировини (м ³), що пройшла через пилораму за певний період часу
Продуктивність по розпилюванні сировини	Визначається кількістю розпиленої сировини (м ³ / зміну).
Річний обсяг виробництва пиломатеріалів	Відношення обсягу матеріалу, що розпилюється (сировини), тис. м ³ , до відсотку виходу пиломатеріалів із матеріалу, що розпилюється
Річний обсяг відходів виробництва	Відсоток відходів від деревообробки

Цей показник характеризує технологічний процес, який притаманний певному методу виробництва конкретного продукту деревообробної галузі. Ця властивість показника зумовлюється як ідеєю технологічного процесу, так і технічною реалізацією цієї основної ідеї, яка знаходить своє відображення в характері і послідовності робочих напрямів технологічного процесу. Тобто цей показник допо-

магає оцінити ефективність деревообробного виробництва для окремої технології.

Показник економіко-технологічного рівня технології залежить від таких факторів, як технологічна продуктивність (у яку закладається додана вартість і чисельність працівників на підприємстві) і фондоозброєність.

Оцінка ефективності деревообробної діяльності необхідна для прийняття опти-

мальних управлінських рішень та досягнення стратегічних цілей підприємства.

Управлінські рішення приймаються практично на всіх рівнях діяльності підприємства і вважаємо за необхідне розрізняти різновиди ефективності управлінських рішень (рис. 1).

Реалізація ефективних управлінських рішень має бути спрямована на досягнення оптимальної збалансованості між витратами і результатами праці, що позитивно впливає на виробничі та фінансові результати діяльності деревообробних підприємств і підвищення конкурентних позицій у ринковому середовищі.

Висновки з цього дослідження. Отже, проведене дослідження дає можливість стверджувати, що практичне застосування сформованої системи показників економічної ефективності деревообробної діяльності передбачає орієнтацію підприємств на інтенсивний шлях розвитку і досягнення більш високого рівня ефективності в динаміці; виявлення резервів подальшого поліпшення господарської діяльності підприємства на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, сучасних технологій, удосконалення організації праці, виробництва й

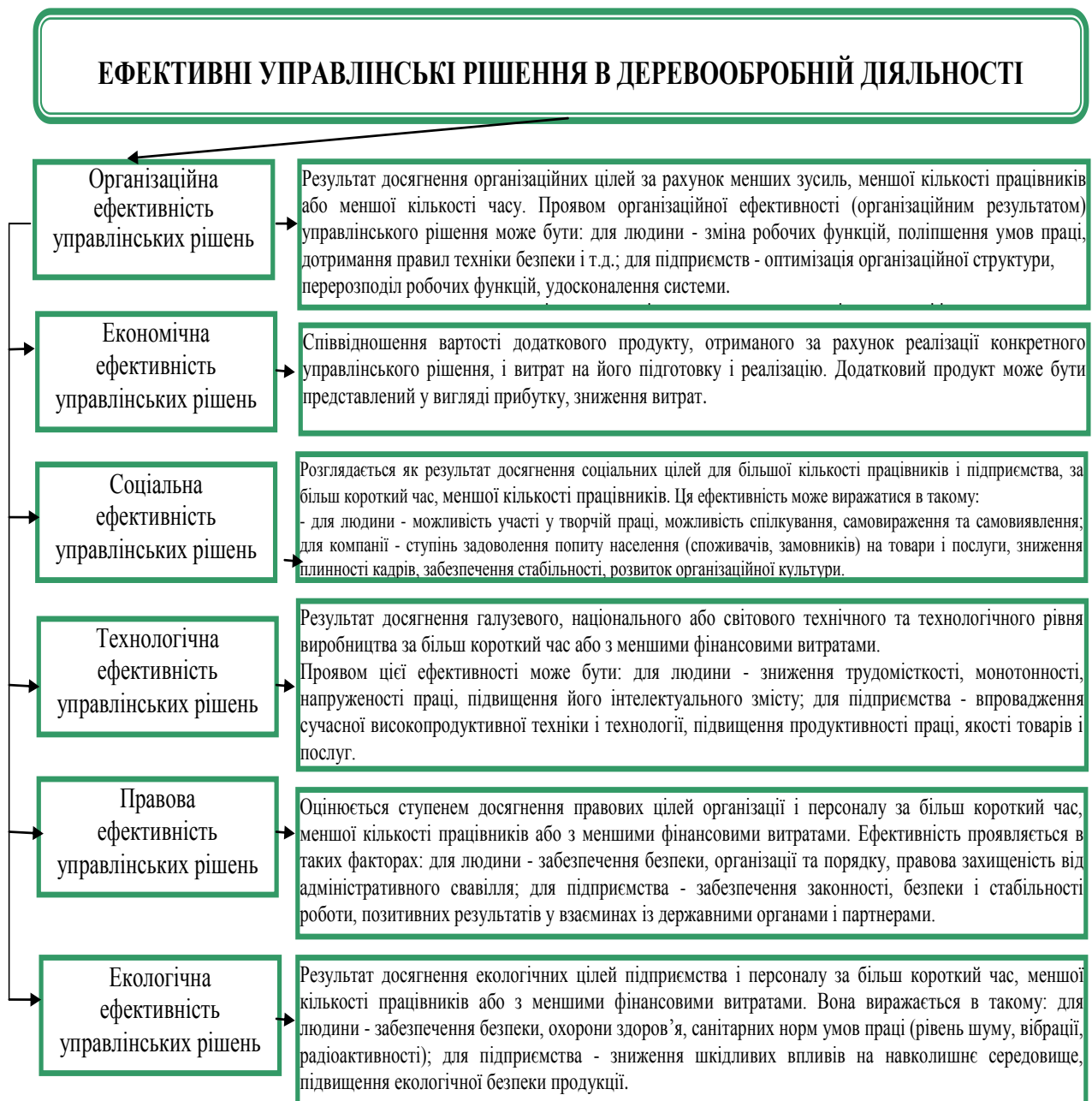

Рис. 1. Ефективні управлінські рішення в деревообробній діяльності

Джерело: побудовано за джерелом [1]

управління підприємством; створення дієвого механізму підвищення ефективності. Нами розглянуто типи ефективних управлінських рішень, реалізація яких забезпечить досяг-

нення підприємством стратегічних цілей. Перспективним напрямом є дослідження системи управління витратами на деревообробних підприємствах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аль-Хамдани Ашраф Салех Али, Кораблев А.И. Критерии и система показателей эффективности управления предприятием. URL: <http://spbftu.ru/UserFiles/Image/izvesti/32-198.pdf>
2. Аксененко А.Ф. Учет и анализ эффективности производства. Издательство: Москва: Финансы и статистика. 1986. 272 с.
3. Бойда С.В. Оцінка стратегічного потенціалу підприємств деревообробної промисловості 49 Чернівецької області. Ефективна економіка. 2013. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2245>
4. Горбатюк М.А. Сутність витрат операційної діяльності деревообробних підприємств. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2012. Вип. 9 (1). С. 245–250.
5. Гурняк І.Г., Шевченко Г.С. Аналіз діяльності підприємств меблевої та деревообробної промисловості в Україні. Науковий вісник: Збірник науково-технічних праць. Львів: НЛТУУ. 2008, Випуск 18.2. С. 216–225.
6. Даньків Й.Я., Макарович В.К. Ефективність діяльності підприємства : аналітичні аспекти. Бухгалтерський облік і аудиту : науково-практичний журнал. 2017. № 6. С. 30–40.
7. Книшева Б.В., Щербан М.Д. Аналіз оцінки і прогнозування ефективності експортної діяльності підприємств деревообробної промисловості Закарпаття в умовах нестабільного економічного середовища. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка / редкол.: В.П. Мікловда (гол. ред.), М.І. Пітюлич, С.С. Слава та ін. Ужгород: ПП «Повч Р.М.», 2010. Спецвип. 29. Ч. 1: Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. С. 271–276.
8. Лисичко А.М. Методика економічного аналізу об'єктів що складають лісогосподарську діяльність // Ефективна економіка: ел. наук. фах. видання. 2016. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6270>
9. Похильченко О.А. Концепція кластера у формуванні потенціалу конкурентоздатності деревообробних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород, 2011. 21 с.
10. Савицкая Г.В. Анализ эффективности и рисков предпринимательской деятельности: Методологические аспекты. Монография. Москва: НИЦ ИНФРА-М, 2014. 272 с.
11. Хомик Х.Р. Облік і внутрішній аудит екологічних витрат підприємств лісового господарства: автореф. дис. ... канд. екон. наук, спец. 08.00.09 / наук. кер. С.І. Лебедевич; Центр. спілка споживчих товариств України, Львів. торг.-екон. ун-т. Львів: [б. и.], 2016. 21 с.
12. Эмерсон Г. Двенадцать принципов производительности: пер. с англ. Москва: Экономика, 1992.
13. Яворська Н.П. Удосконалення механізму підвищення економічної ефективності діяльності деревообробних підприємств. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент». 2012. Вип. 9 (1.2). С. 274–284.

REFERENCES:

1. Alj-Khamdany Ashraf Salekh Aly, Korablev A.Y. Kryteryu y systema pokazatelej Efektyvnosti upravleniya predpriyatyem [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupa: <http://spbftu.ru/UserFiles/Image/izvesti/32-198.pdf>
2. Aksenenko, A.F. (1986) Uchet y analiz Efektyvnosti proyzvodstva / A.F. Aksenenko. – Yzdatelstvo: M.: Fynansy y statystyka. 272 s.
3. Bojda S.V. (2013) Ocinka strategichnogho potencialu pidpryjemstv derevoobrobnoji promyslovosti Chernivec'kohoji oblasti: [Elektronnyj resurs] / S.V. Bojda // Efektyvna ekonomika. # 8. – rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2245>
4. Ghorbatjuk M.A. (2012) Sutnistij vytrat operacijnoji dijajlnosti derevoobrobnykh pidpryjemstv / M.A. Ghorbatjuk // Ekonomichni nauky. Ser. : Oblik i finansy. Vyp. 9 (1). – S. 245-250.
5. Ghurnjak I.Gh. (2008) Analiz dijajlnosti pidpryjemstv meblevoji ta derevoobrobnoji promyslovosti v Ukrajinі / I.Gh. Ghurnjak, Gh.S. Shevchenko // Naukovyj visnyk: Zbirnyk naukovo-tekhnichnykh pracj. – Ljviv: NLTUU. vypusk 18.2. – S. 216-225.
6. Danjkiv J., Makarovych V. (2017) Efektyvnistij dijajlnosti pidpryjemstva : analitychni aspekty / J.Ja. Danjkiv, V.K. Makarovych // Bukhghalters'kyj oblik i audytu : naukovo-praktychnyj zhurnal. #6. – S. 30-40.
7. Knysheva, B. V. (2010) Analiz ocinky i proghnozuvannja efektyvnosti eksportnoji dijajlnosti pidpryjemstv derevoobrobnoji promyslovosti Zakarpattj av umovakh nestabilnogho ekonomichnogho seredovyssha / B. V. Knysheva, M. D. Shherban // Naukovyj visnyk Uzhghorodskogho universytetu : Serija: Ekonomika / redkol.: V.P. Miklovda (ghol.

red.), M.I. Pitjulych, S.S. Slava ta in. – Uzhgorod : PP"Povch R.M.", Specvyp. 29. Ch.1 : Udoskonalennja obliku, analizu, audytu i zvitnosti v suchasnykh umovakh ghlobalizacijnykh procesiv u svitovij ekonomici. – S. 271–276.

8. Lysychko A.M. (2016) Metodyka ekonomichnogho analizu ob'ektiv shho skladajutj lisoghospodarsjku dijajlnistj // Efektyvna ekonomika: el. nauk. fakh. vydannja. # 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6270>

9. Pokhyljchenko O.A. (2011) Koncepcija klastera u formuvanni potencialu konkurentozdatnosti derevoobrobnykh pidpryjemstv : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04 / O. A. Pokhyljchenko; DVNZ "Uzhgorod. nac. un-t". – Uzhgorod, 21 c.

10. Savyckaja Gh.V. (2014) Analiz Effektyvnosti y ryskov predprynymateljskoj dejateljnosti : Metodologhycheskye aspekty. Monohrafyja / Gh.V. Savyckaja. - M.: NYC YNFRA-M, 272 s.

11. Khomyk, Khrystyna Romanivna. (2016) Oblik i vnutrishnij audyt ekologhichnykh vytrat pidpryjemstv lisovogho ghospodarstva [Tekst] : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk, spec. 08.00.09 / Kh. R. Khomyk ; nauk. ker. S. I. Lebedevych ; Centr. spilka spozhyvchykh tovarystv Ukrainy, Ljviv. torgh.-ekon. un-t. - Ljviv : [b. y.], 21 s.

12. Emerson, Gh. (1992) Dvenadcatj pryncypov proyzvoditeljnosti: per. s angh. / Gh. Emerson. – M.: Ekonomyka.

13. Javorsjka N. P. (2012) Udoskonalennja mekhanizmu pidvyshhennja ekonomichnoji efektyvnosti dijajlnosti derevoobrobnykh pidpryjemstv / N. P. Javorsjka // Ekonomichni nauky. Ser. : Ekonomika ta menedzhment. Vyp. 9 (1.2). – S. 274-284.

Economic efficiency of woodworking: analytical aspects

Holyk V.R.

Postgraduate Student,

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

In today's conditions of a market economy, the activity of enterprises, above all, is based on the efficiency of their operation. The economic efficiency of an enterprise is a guarantee of financial attractiveness for external investors, counteragents, and also owners of the company. Modern woodworking industry is a complex multicomponent system, which management is primarily aimed at solving problems of optimal use of forest, labour, and material and technical resources in order to increase the efficiency of production. In this regard, it becomes very important to assess the economic efficiency of enterprises of the woodworking industry. In the article, a set of analytical indicators is proposed, their economic interpretation and directions of use of results for making managerial decisions are determined. Analytical indicators are grouped into: general (analysis of labour productivity, use of fixed assets, working capital, profitability); specific (analysis of through-going wood output, sawing wood output, production of lumber, waste, production). The types of effective managerial decisions in the woodworking industry are distinguished: organizational, economic, social, legal, technological, ecological efficiency of managerial decisions, which will provide an

array of analytical data for assessing the efficiency of the activity and making decisions on the further development of enterprises.

The implementation of effective managerial decisions should be aimed at achieving an optimal balance between costs and results of labour, which positively affects the production and financial performance of woodworking enterprises and increases their competitive positions in the market environment. An assessment of the effectiveness of woodworking is necessary for the making of optimal managerial decisions and the achievement of strategic objectives of the enterprise.

The conducted research makes it possible to argue that the practical application of the established system of indicators of economic efficiency of woodworking involves: orientation of enterprises on the intensive way of development and achieving a higher level of efficiency in the dynamics; identification of reserves for further improvement of the enterprise's economic activity based on implementation of achievements of scientific and technological advance, modern technologies, improvement of organization of labour, production, and management of the enterprise; creation of an effective mechanism of efficiency improvement.